

Grzegorz Libor

Przemoc wobec dzieci – studium przypadku dzieci walijskich

Dziecko Krzywdzone : teoria, badania, praktyka 16/4, 130-146

2017

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Przemoc wobec dzieci – studium przypadku dzieci walijskich

Grzegorz Libor

Zakład Socjologii Polityki Instytutu Socjologii
Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

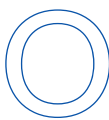
Celem artykułu jest omówienie problemu przemocy wobec dzieci na przykładzie Walii, której wybór jako *matière à penser* nie był bynajmniej przypadkowy i wynikał z wyjątkowości społeczeństwa walijskiego na tle pozostałych społeczeństw europejskich. Owa wyjątkowość wynika przede wszystkim ze zjawiska, które w piśmiennictwie określa się mianem dewolucji władzy, a które polega na delegowaniu przez władze centralne (w tym przypadku władze w Londynie) części posiadanych kompetencji instytucjom regionalnym. Zakłada się, że dewolucja pozwala na efektywniejsze radzenie sobie z problemami społecznymi, takimi jak chociażby przemoc wobec dzieci. Stanowi bowiem przykład korzyści płynących z realizacji zasady subsydiarności na gruncie społeczno-politycznym.

Artykuł rozpoczyna się od wprowadzenia teoretycznego do poruszanej problematyki, po którym przedstawiono najważniejsze dane dotyczące skali i zakresy przemocy wobec dzieci w Walii, a także główne akty prawne obowiązujące na terenie Walii. Artykuł kończy prezentacja wybranych przykładów działań, które podejmowane są przez jednostki samorządu lokalnego.

SŁOWA KLUCZOWE:

WALIA, DEWOLUCJA, POLITYKA RZĄDU WALIJSKIEGO, PRZEMOC, DZIECI

Wprowadzenie

 becznie o Zjednoczonym Królestwie Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej mówi się przede wszystkim w kontekście rozpoczętej przez władze w Londynie procedury wyjścia z Unii Europejskiej, tzw. Brexitu. Dyskusja o konsekwencjach opuszczenia Unii Europejskiej przez Zjednoczone Królestwo jest jedną z ważniejszych kwestii poruszanych w mediach krajowych i zagranicznych.

Zjednoczone Królestwo przez lata pozostawało i dla wielu wciąż pozostaje miejscem, do którego warto emigrować w nadziei na lepszą przyszłość. Społeczeństwo brytyjskie zмага się jednak z własnymi, często dość poważnymi problemami. Jednym z nich jest przemoc wobec dzieci.

W niniejszym artykule zaprezentowano nie tylko skalę i charakterystykę tego rodzaju przemocy, posługując się przykładem Walii, ale również przedstawiono kroki podejmowane przez rząd walijski, jak również władze lokalne, aby problemowi temu przeciwdziałać.

Walia jako obszar badawczy

Wybór Walii jako obszaru badawczego nie był przypadkowy. Po pierwsze, wynikał z deficytu badań poświęconych Walii i społeczeństwu walijskiemu zarówno w Polsce, jak i za granicą. Ów deficyt stanowi przede wszystkim konsekwencję traktowania Anglii i Walii jako nieróżniących się bytów społeczno-politycznych, mimo że w praktyce różnią się one od siebie mniej lub bardziej w zależności od przedmiotu rozważań. Rozpatrywanie ich łącznie jest dziś coraz częściej postrzegane jako poważny błąd metodologiczny (Toszek, Kuźelewska, 2010). Po drugie, warto przeanalizować działania podejmowane przez władze walijskie tak na poziomie ogólnokrajowym, jak i lokalnym, ze względu na tzw. zjawisko dewolucji władzy. Dewolucja polega bowiem na przekazaniu części uprawnień do tej pory wykonywanych przez organy władzy centralnej instytucjom regionalnym czy lokalnym (Libor, 2014). Przekazanie to nie ma jednak charakteru ostatecznego, co oznacza, że desygnowane kompetencje mogą zostać w dowolnym momencie przez te władze cofnięte. Ponieważ Walia jest przykładem narodu bezpieczeństwa, dewolucja jawi się jako szansa uzyskania przez naród walijski pewnej niezależności politycznej. W związku z tym interesujące wydaje się to, w jaki sposób władze walijskie radzą sobie z problemami społecznymi, np. przemocą wobec dzieci, w tych bądź co bądź wyjątkowych i swoistych warunkach. Po trzecie, największą mniejszością narodową w Walii są obecnie Polacy. W latach 2001–2011 ich liczba

wzrosła aż o 1163% – z 1427 w roku 2001 do 18 023 w roku 2011. Ponieważ na wyjazd do Walii decydowały się głównie osoby młode, w wieku rozrodczym, problem przemocy wobec dzieci może dotknąć również i polskie dzieci (Polish Express, 2014).

Przyczyny i skutki przemocy wobec dzieci

W Walii problem przemocy wobec dzieci najczęściej definiowany jest następująco:

Dziecko doświadcza przemocy lub też jest zaniedbywane, gdy ktoś wyrządza mu szkodę lub też nie podejmuje działań, aby zapobiec krzywdzie, jaka może mu się przytrafić. Dzieci mogą być wykorzystywane w rodzinie lub w otoczeniu instytucjonalnym bądź wspólnotowym przez osoby im znane czy też, choć rzadziej, przez obcych. Dziecko bądź osoba młoda do 18 r.ż. może być narażona na nadużycia lub zaniedbanie i wymagać ochrony w ramach międzyinstytucjonalnego planu ochrony dzieci.

(All Local Safeguarding Children Boards in Wales, 2008)

W Walii wyróżnia się cztery rodzaje przemocy wobec dzieci: przemoc fizyczną, przemoc psychiczną, wykorzystywanie seksualne i zaniedbanie. Oprócz tego istnieje pojęcie tzw. znacznej szkody, które wprowadzono już w 1989 r. Oznacza ono sytuację, której wystąpienie nakłada na instytucje publiczne konieczność interwencji w życie rodzinne w celu ochrony dziecka. Znaczna szkoda jest rozumiana jako złe traktowanie dziecka lub też utrata przez nie zdrowia, a także szans na prawidłowy rozwój, w wyniku przemocy fizycznej, emocjonalnej, seksualnej, zaniedbania lub połączenia ich wszystkich. Obowiązek reakcji w takiej sytuacji spoczywa przede wszystkim na władzach lokalnych, które muszą wykorzystać wszelkie dostępne środki, aby zweryfikować, czy sytuacja faktycznie ma miejsce czy też nie. W przypadku znacznej szkody ustawodawca walijski nie wyznaczył ściśle określonych kryteriów uznania sytuacji za taką. Najczęściej ze znaczną szkodą mamy do czynienia wtedy, kiedy jej negatywne skutki dla zdrowia, jak również rozwoju dziecka, stanowią konsekwencję serii destrukcyjnych zdarzeń rozłożonych w czasie. Ich określenie jest dużym wyzwaniem dla instytucji społecznych, wymaga nieustannej wymiany informacji między zaangażowanymi organizacjami, a także ustrukturyzowanej oceny uwzględniającej opinię dziecka. Dlatego też pod uwagę bierze się przede wszystkim sytuację rodzinną, stan dziecka w jego najbliższym środowisku rodzinnym, kulturowym i społecznym, jego szczególne potrzeby, np. zdrowotne, które mogą wpływać

na jego rozwój i opiekę nad nim, rodzaj doświadczanej krzywdy, a także jej konsekwencje. Oceny zdrowia i rozwoju dziecka dokonuje się bardzo często na podstawie porównania dziecka, o którym mowa, z innym, które tych problemów nie doświadcza lub też nie doświadczyło. W przypadku wystąpienia takiej sytuacji uruchamiana jest procedura umieszczenia dziecka poza rodziną w opiece zastępczej. Ostateczną decyzję co do dalszych losów dziecka podejmuje jednak sąd. Należy pamiętać o tym, że to rodzice muszą udowodnić przed sądem i służbami ochrony dziecka gotowość do zmiany sytuacji dziecka oraz do zapewnienia mu bezpieczeństwa.

Skutki przemocy mogą być zróżnicowane – od łagodnych do zagrażających życiu dziecka. Do czynników wpływających na to, jaki wpływ na życie dzieci będzie miała przemoc, której doświadczyły lub też nadal doświadczają, zalicza się przede wszystkim: wiek i stan dziecka, rodzaj doświadczanej przemocy, częstotliwość i skalę przemocy, a także rodzaj relacji, jaka łączy dziecko oraz sprawcę (Lamont, 2010).

Stirling i Amaya-Jackson (2008) w swoim studium poświęconym konsekwencjom przemocy wobec dzieci piszą:

Dzieci, które doświadczyły nadużycia, zaniedbania lub też porzucenia, mogą zgłaszać się do pediatry z takimi objawami, jak: gniew, agresywne zachowanie, depresja bądź też z problemami z koncentracją. Mimo że w wielu przypadkach nie są już narażone na zagrożenie, wciąż wykazują zachowania „resztkowe”, które stanowią neurofizjologiczną odpowiedź na poprzednie złe traktowanie. Kiedy dzieci są w rodzinie zastępczej lub też pod opieką instytucji społecznych czy też gdy okoliczności uległy poprawie, ich opiekunowie mogą starać się przeciwdziałać nieodpowiednim zachowaniom dzieci, a mimo to nadal postrzegać tradycyjne strategie modyfikacji ich zachowania za mało skuteczne. W wielu przypadkach nadmierne reakcje dziecka na stresujące czynniki mogą powodować, że opiekunowie działają w sposób, który tak naprawdę jedynie wzmacnia niewłaściwe zachowanie dziecka.

Wójcik dzieli skutki przemocy wobec dzieci na dwa rodzaje, tj. obrażenia fizyczne, w tym śmierć, oraz urazy psychiczne. W pierwszym przypadku, oprócz zgonu dziecka, wyróżnia: zespół dziecka potrząsanego oraz urazy zaliczane do grupy tzw. urazów nieprzypadkowych (złamania przynasad kości, żeber, obręczy barkowej, mostka, kręgów, kości pokrywy czaszki, uszkodzenia mózgu, układu nerwowego, jamy brzusznej w obrębie jelit, trzustki, wątroby i nerek itd.). W drugim przypadku wymienia się z kolei zespoły stresu pourazowego i dziecka maltretowanego (Wójcik, 2012).

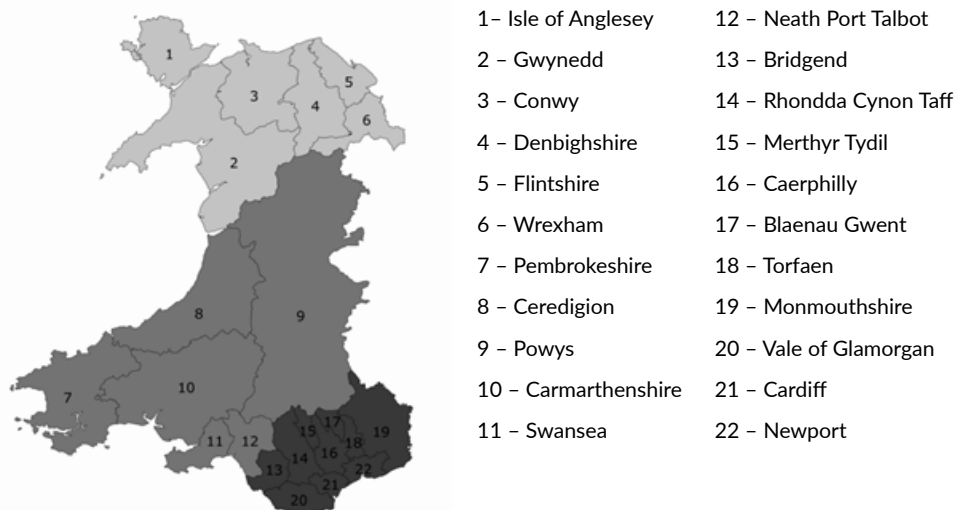
Z badań przeprowadzonych przez English (1998) wynika również, że z wiekiem dzieci, które były zaniedbywane lub też doświadczyły przemocy, mają gorsze wyniki

w szkole i gorzej sobie w niej radzą niż ich rówieśnicy. Ponadto częściej popełniają przestępstwa, zmagają się z problemami emocjonalnymi i seksualnymi oraz nadużywają alkoholu lub substancji niedozwolonych (English, 1998).

Problem przemocy wobec dzieci w Walii

W Walii jest ponad 620 tys. dzieci, czyli osób w wieku do 18 r.ż. Podobnie jak w Polsce, tak w Zjednoczonym Królestwie Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej pełnoletniość wyznacza ta sama granica wieku, określona przez Organizację Narodów Zjednoczonych w Konwencji o prawach dziecka, która weszła w życie 2 września 1990 r. Dzieci stanowią ponad 20% populacji Walii. Dzieci walijskie to jednak zaledwie 4,5% wszystkich dzieci w Zjednoczonym Królestwie (ONS, 2016).

W 2017 r. 18 990 dzieci potrzebowało wsparcia instytucji państwowych. Najwięcej w Rhondda Cynon Taff, Cardiff, Swansea oraz Caerphilly, a najmniej w Pembrokeshire, Monmouthshire, Isle of Anglesey, a także Denbighshire (rys. 1). Na pomoc liczyć mogły dzieci, które doświadczyły przemocy, były zaniedbywane lub zmagaly się z własną niepełnosprawnością czy chorobą, jak również chorobą bądź niepełnosprawnością rodziców. Pomoc otrzymały również dzieci pochodzące z rodzin dysfunkcyjnych, rodzin o niskich dochodach, rodzin niepełnych oraz adoptowane. Wsparcie skierowane zostało również do dzieci, których zachowanie było nieakceptowalne.

Rysunek 1. Podział terytorialny Walii. Opracowanie własne.

W tabeli 1 zaprezentowano szczegółowe dane dotyczące problemu zaniedbań i nadużyć wobec dzieci. W zależności od jednostki samorządu terytorialnego skala problemu wahała się od 0,09% (Cardiff) do 11,33% (Rhondda Cynon Taff; Welsh Government, 2017).

Bezpośrednio pod opieką instytucji społecznych znajdowało się 5660 dzieci. Częściej byli to chłopcy niż dziewczyny (3030 vs 2635). Problem nadużyć i zaniedbań dotyczył każdej kategorii wiekowej, w szczególności jednak obejmował dzieci w wieku 10–15 lat. Niepokojące może być to, że pod opieką instytucji społecznych znajdowały się również dzieci, które nie ukończyły 1 r.ż., choć ich odsetek był niewielki (Welsh Government, 2016).

Tabela 1

Problem nadużyć i zaniedbań wobec dzieci w Walii

	Nadużycia i zaniedbania	Nadużycia i zaniedbania w %	Nadużycia i zaniedbania jako % wszystkich przypadków udzielenia wsparcia
Walia w całości	10060	100	52,98
Jednostki lokalne			
Isle of Anglesey	220	2,19	1,16
Gwynedd	395	3,93	2,08
Conwy	265	2,63	1,40
Denbighshire	195	1,94	1,03
Flintshire	215	2,14	1,13
Wrexham	450	4,47	2,37
Powys	345	3,43	1,82
Ceredigion	205	2,04	1,08
Pembrokeshire	160	1,59	0,84
Carmarthenshire	465	4,62	2,45
Swansea	750	7,46	3,95
Neath Port Talbot	465	4,62	2,45
Bridgend	505	5,02	2,66
Vale of Glamorgan	75	0,75	0,39
Cardiff	875	0,09	4,61
Rhondda Cynon Taff	1140	11,33	6,00

	Nadużycia i zaniedbania	Nadużycia i zaniedbania w %	Nadużycia i zaniedbania jako % wszystkich przypadków udzielenia wsparcia
Walia w całości	10060	100	52,98
Jednostki lokalne			
Merthyr Tydfil	370	3,68	1,95
Caerphilly	1055	10,49	5,56
Blaenau Gwent	555	5,52	2,92
Torfaen	475	4,72	2,50
Monmouthshire	145	1,44	0,76
Newport	730	7,26	3,84

Źródło: obliczenia własne na podstawie *Welsh Government* (2017).

Do powyższych danych należy jednak podchodzić z ostrożnością, ponieważ łącznie traktują one kategorie nadużyć i zaniedbań. Dlatego cenny z punktu widzenia poruszanej w niniejszym artykule problematyki wydaje się raport pt. *Local Authority Child Protection Registers in Wales, 2016*. Na koniec 2016 r. w rejestrze ochrony dzieci znajdowało się 3059 dzieci. W porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego nastąpił wzrost ich liczby o 4%. Wciąż dominującą kategorią wykroczeń były jednak zaniedbania – stanowiły one 48% przypadków. Najmniej było natomiast wykroczeń o charakterze seksualnym – zaledwie 5%. Warto zwrócić uwagę na dużą rotację dzieci znajdujących się w rejestrze. Na koniec 31 marca 2016 r. zarejestrowano w nim 4400 dzieci, a usunięto z niego 4275 dzieci.

Biorąc pod uwagę zróżnicowanie terytorialne Walii, najwięcej dzieci znajdujących się w rejestrze mieszkało w Isle of Anglesey, Rhondda Cynon Taff i Torfaen, najmniej natomiast w Pembrokeshire, Carmarthenshire, a także Monmouthshire. Problem przemocy wobec dzieci dotyczył zatem głównie północy i południa Walii, w mniejszym stopniu jej części zachodniej i wschodniej. W latach 2015–2016 największy spadek liczby dzieci, które zostały wpisane do rejestru, odnotowano w Monmouthshire (–35,3%), Neath Port Talbot (–27,9%) i Newport (–25%). Największy wzrost stwierdzono z kolei w Isle of Anglesey (106,7%), Flintshire (50,7%), a także Torfaen (49%).

Siłą omawianego raportu jest niewątpliwie to, że wskazuje on na rodzaje zaniedbań i nadużyć, jakich doświadczały walijskie dzieci. Zdecydowanie najczęściej – bowiem 45% z nich – doświadczyło zaniedbań ze strony rodziców. Niewiele mniej, bo 34%, zmagало się z przemocą psychiczną, a 11% dzieci doświadczyło przemocy fizycznej, natomiast 4% – przemocy seksualnej.

Tabela 2 przedstawia odsetek dzieci, które doświadczyły różnego rodzaju nadużyć i zaniedbań w perspektywie ostatnich kilkunastu lat na 10 tysięcy mieszkańców.

Tabela 2

Odsetek dzieci, które doświadczyły nadużyć lub zaniedbania (na 10 tys. mieszkańców)

Rok	Zaniedbania	Przemoc fizyczna	Przemoc seksualna	Przemoc psychiczna	Zaniedbania, przemoc seksualna i fizyczna	Zaniedbania i przemoc fizyczna	Zaniedbania i przemoc seksualna	Przemoc fizyczna i seksualna	Ogółem
2002	11,9	6,2	2,9	6,1	0,2	1,7	0,4	0,2	29,8
2003	14,2	6,7	2,7	6,5	0,1	2,3	0,9	0,5	33,9
2004	14,2	5,9	2,8	6,5	0,2	2,0	0,6	0,6	33,0
2005	14,9	6,5	2,7	7,2	0,2	1,9	1,0	0,4	34,8
2006	16,3	5,3	2,3	6,3	0,1	2,1	0,6	0,3	33,4
2007	17,5	5,5	2,5	7,3	0,2	2,6	0,4	0,3	36,1
2008	17,1	4,9	2,5	9,0	-	2,0	0,4	0,2	36,2
2009	17,5	6,0	2,7	10,1	0,1	2,0	0,7	0,1	39,2
2010	18,6	6,5	3,3	11,6	-	2,0	0,7	0,2	42,9
2011	19,9	5,9	2,5	14,1	0,1	1,9	0,8	0,2	45,5
2012	19,7	5,9	2,4	14,8	-	2,0	0,4	0,3	45,6
2013	19,0	6,4	2,6	16,9	-	1,5	0,4	-	46,8
2014	19,4	5,6	2,6	19,0	0,2	2,1	0,6	0,2	49,7
2015	18,6	6,1	2,7	16,2	0,2	1,8	0,8	0,3	46,6
2016	22,0	5,2	1,9	16,5	0,1	2,5	0,3	0,2	48,7

Źródło: *Welsh Government* (2017).

Spoglądając na powyższe dane, można wyróżnić kilka tendencji. W porównaniu z 2002 r. nastąpił spadek liczby dzieci, które doświadczyły przemocy fizycznej i seksualnej. Wzrósł natomiast – i to prawie trzykrotnie – odsetek dzieci, które doświadczyły przemocy psychicznej. Wzrost tego typu był zdecydowanie wyższy niż wzrost odsetka dzieci, które zmagają się z problemem zaniedbań. Ogółem liczba dzieci zgłoszonych do rejestru w latach 2002–2016 wzrosła dwukrotnie. Ponad połowa dzieci została wypisana z rejestru w ciągu do 6 miesięcy, niewiele ponad $\frac{1}{4}$ – od pół roku do roku, z kolei mniej niż $\frac{1}{5}$ – po upływie roku (*Welsh Government*, 2017).

Najnowszym raportem, który został poświęcony sytuacji dzieci w Walii, jest raport pt. *How safe are our children? The most comprehensive overview of child protection in the UK z 2017 r.*, w którym przeanalizowano 10 wskaźników.

Pierwszym z nich była liczba zabójstw dzieci, która obejmowała nie tylko zabójstwa, ale również morderstwa i przypadki dzieciobójstwa. W ciągu ostatnich pięciu lat na milion mieszkańców tego typu przypadków było zaledwie 4,4, co oznacza spadek o 38% w porównaniu z poprzednim pięcioletnim okresem sprawozdawczym. Warto wspomnieć, że w latach 2015–2016 nie odnotowano żadnego zabójstwa dziecka poniżej 18 r.ż.

W przypadku drugiego ze wskaźników, tj. liczby zgonów z powodu napaści, zaniedbań lub innych powodów, w roku 2015 odnotowano zaledwie trzy takie przypadki (dzieci do 14 r.ż.). W perspektywie natomiast ostatnich 5 lat wskaźnik ten wyniósł 8,5 na milion mieszkańców i pozostawał raczej bez zmian.

Kolejnym wskaźnikiem była liczba samobójstw dzieci. W 2015 r. odnotowano 10 tego typu przypadków wśród osób w wieku 15–19 lat. W skali ostatnich 5 lat liczba dzieci, które popełniły samobójstwo, wyniosła 60,4 na milion mieszkańców. Wskaźnik ten jednak podlegał na przestrzeni ostatnich lat sporym wahaniom.

W latach 2015–2016 przemocy seksualnej doświadczyło z kolei 2329 dzieci poniżej 16 r.ż. W ciągu ostatnich 5 lat liczba przestępstw na tle seksualnym gwałtownie wzrosła. W latach 2005–2016 roku – niemal trzykrotnie, z 13,7% do 41,9% w przypadku dzieci do 16 r.ż. Wzrost dotyczył jednak wyłącznie dziewczyn.

W przypadku piątego wskaźnika, tj. liczby zaniedbań i okrucieństw, w latach 2015–2016 odnotowano 585 przestępstw tego typu, co daje 10,5 przestępstwa na 10 000 dzieci do 16 r.ż. W ciągu ostatnich 2 lat liczba tego typu zdarzeń wzrosła jednak drastycznie, z 4,5 do 8,9 na 10 000 dzieci.

Jeśli chodzi o kolejne wskaźniki, tj. liczbę nadużyć i zaniedbań zgłoszonych przez same dzieci, porad udzielonych drogą telefoniczną lub internetową, kontaktów z infolinią NSPCC, przestępstw internetowych i aktów przemocy wśród 10–15-latków, brak jest danych dotyczących sytuacji w samej Walii, stąd też wskaźniki te celowo pominięto w niniejszym opracowaniu.

Ostatnim ze wskaźników była liczba osób skierowanych do instytucji społecznych ze względu na problem przemocy i zaniedbań. Pod koniec marca 2016 r. zarejestrowano ponad 33 000 tego typu skierowań, co oznacza systematyczny spadek począwszy od 2009 r. (Bentley i in., 2017).

Polityka władz walijskich i jednostek samorządu lokalnego

Jednym z aktów poruszających kwestię walki z przemocą wobec dzieci w Walii jest m.in. *Social Services and Well-being (Wales) Act* z 2016 r., w którym wiele uwagi poświęcono kwestii wzmocnienia partnerstwa różnego rodzaju instytucji i organizacji, których działalność bezpośrednio lub pośrednio dotyczy dzieci. Wyrazem takiego podejścia jest m.in. powołanie do życia *National Independent Safeguarding Board* (Krajowa Niezależna Rady Ochrony), której rolą jest wsparcie regionalnych rad, działalność sprawozdawcza, a także opracowanie rekomendacji dla organów rządowych w zakresie przemocy wobec dzieci. Kolejnym tak samo ważnym elementem walki z przemocą wobec dzieci są wprowadzone i powszechnie obowiązujące procedury ochrony dzieci, nad których realizacją i aktualizacją czuwa *All Wales Child Protection Review Group*. Działania te uzupełnione zostały narodowym planem zapobiegania i ochrony dzieci i młodzieży przed wykorzystaniem seksualnym.

Wyjątkowość *Social Services and Well-being (Wales) Act* sprowadza się do tego, że rząd walijski wyszedł z dość oczywistego założenia, że każdy mieszkaniec Walii ma określone potrzeby, których realizacja może wymagać w pewnych przypadkach wsparcia władz. Dotyczy to również dzieci i ich potrzeb: mieszkaniowych, zdrowotnych, edukacyjnych, społecznych oraz usamodzielnienia się. Punkt wyjścia są tutaj potrzeby, a nie dostępne zasoby, co oznacza, że osoba, której potrzeby nie są zaspokojone w miejscu zamieszkania, może je zaspokoić w innych.

Swego rodzaju dopełnieniem *Social Services and Well-being Act* jest *Well-being of Future Generations (Wales) Act* z 2015 r. Jego uchwalenie zostało docenione przez Organizację Narodów Zjednoczonych. Akt ten nakłada bowiem na organy władzy publicznej obowiązek podejmowania takich decyzji, które miałyby korzystny wpływ nie tylko na obecnych mieszkańców Walii, ale i uwzględniały dobro przyszłych pokoleń. Jest to pierwsza tego typu ustawa na świecie, stąd też często prezentowana jest jako wzór wart naśladowania przez inne kraje, nie tylko Europy Zachodniej. O perspektywicznym charakterze aktu może świadczyć przede wszystkim to, jak wiele miejsca poświęcono w nim przyszłości dzieci, która zależy od warunków, jakie stworzy się im dziś, zarówno w najbliższym otoczeniu (rodzinie), jak i szerszym (zmiany klimatu, nierówności społeczne itd.).

Powyższe dwa akty to jednak nie jedyne ustawy, które w sposób mniej lub bardziej bezpośredni odnoszą się do sytuacji dzieci. Do pozostałych zaliczyć można m.in.:

1. *Children Act 1989*
2. *Adoption and Children Act 2002*
3. *Education Act 2002*
4. *Female Genital Mutilation Act 2003*
5. *Children Act 2004*
6. *Children and Adoption Act 2006*
7. *Safeguarding Vulnerable Groups Act 2006*
8. *Children and Young Persons Act 2008*
9. *Apprenticeships, Skills, Children and Learning Act 2009*
10. *Borders, Citizenship and Immigration Act 2009*
11. *Education Act 2011*
12. *Protection of Freedoms Act 2012*
13. *Children and Social Work Act 2017*
14. *Digital Economy Act 2017*

Akty te stanowią jednak jedynie podstawę, bez której walka z przemocą wśród dzieci byłaby niemożliwa. W 2011 r. grupa *All Wales Child Protection Procedures Review Group* opublikowała poradnik pt. *Ochrona dzieci i młodzieży dotkniętych przemocą w rodzinie*. W poradniku tym wśród instytucji odpowiedzialnych za pomoc tym dzieciom wymienia się głównie: policję, *Wales Probation Trust*, jednostki samorządu lokalnego, ochronę zdrowia, szkoły i placówki edukacyjne.

W tym miejscu warto poświęcić nieco więcej uwagi jednej z nich, tj. *Wales Probation Trust*, która jest organizacją typowo brytyjską. Od 2014 r. organizacja ta podzielona została na *Wales Community Rehabilitation Company* i *National Probation Service*. Choć cel obu instytucji jest taki sam, a mianowicie ochrona społeczeństwa i zmniejszenie odsetka przestępców, którzy dokonują przestępstw po raz kolejny, to różni je zakres działania. *Wales Community Rehabilitation Company* zajmuje się raczej lżejszymi przestępstwami, natomiast *National Probation Service* – cięższymi. Istota działań, które są podejmowane przez obie instytucje, sprowadza się głównie do tego, aby znacząco ograniczyć możliwość powrotu do sytuacji patologicznych tam, gdzie do nich już raz doszło. Do tego potrzebny jest skuteczny system, który po pierwsze pozwoliłby zidentyfikować tego rodzaju przypadki, a po drugie – efektywnie przeciwdziałać ich ponownemu wystąpieniu. Taki system funkcjonuje m.in. w Walii. Skuteczna identyfikacja możliwa jest przede wszystkim dzięki partnerstwu różnego rodzaju instytucji zarówno ogólnokrajowych, jak i tych, które funkcjonują na najniższym z poziomów – lokalnym. Istotą

podejmowanych działań jest to, aby raczej zmieniać zachowania przestępców, niż ich separować (All Wales Child Protection Procedures Review Group, 2011).

Najważniejszym osiągnięciem i kluczowym aktem jest niewątpliwie *Rights of Children and Young Persons (Wales) Measure 2011*. Obowiązuje on bowiem jedynie w Walii i wprowadza do walijskiego prawa Konwencję o prawach dziecka z 20 listopada 1989 roku.

Główną rolę w walce z przemocą odgrywają jednostki samorządu lokalnego, które wykonują powierzone im kompetencje poprzez *Children and Young People Services*. Nie działają one jednak same. Poradzenie sobie z problemem przemocy wymaga bowiem nie lada wysiłku, stąd też zaangażowanie *Local Health Boards* czy instytucji edukacyjnych. Wiele samorządów podjęło także decyzję o uruchomieniu specjalnych infolinii dla osób dotkniętych przemocą. Tak uczyniono m.in. w Monmouthshire. Tamtejsza infolinia udziela pomocy i wsparcia dzieciom i młodzieży, które potrzebują pilnej pomocy w związku z zagrożeniem przemocą, rodzicom lub opiekunom osób niepełnosprawnych czy starszych w nagłych przypadkach (Social Services Emergency, 2009).

Niektóre jednostki samorządu terytorialnego opracowały własne strategie wspierania i pomocy dzieciom oraz młodzieży. Przykładem jest *Children and Young Peoples Plan 2011-2014* przygotowany przez *Isle of Anglesey County Council Children And Young People's Partnership*. Plan ten zakłada realizację następujących celów:

1. zapewnienia wszystkim dzieciom takich samych możliwości rozwoju;
2. zapewnienia dzieciom i osobom młodym dostępu do szerokiej gamy możliwości kształcenia, szkolenia i nauki;
3. każde dziecko i każda młoda osoba powinna cieszyć się zdrowiem fizycznym i psychicznym oraz nie doświadczać przemocy oraz wyzysku;
4. dzieci i młode osoby powinny mieć dostęp do rozrywki, kultury, a także sportu;
5. dzieci i młodzież powinni być słuchani, traktowani z szacunkiem bez względu na rasę czy tożsamość kulturową;
6. dzieci i młodzi ludzie powinni żyć w bezpiecznych domach oraz w społecznościach wspierających ich dobrostan fizyczny i psychiczny;
7. dzieci i osoby młode nie powinny być dyskryminowane ze względu na pochodzenie (rodziny ubogie).

Z punktu widzenia poruszanej w niniejszej pracy problematyki za szczególnie ważny należy uznać cel trzeci. Składa się on z trzech podcelów, do realizacji których władze Isle of Anglesey zamierzają dążyć, a mianowicie:

1. wszystkie dzieci i osoby młode powinny być pewne siebie, samodzielne oraz szanować siebie i innych;
2. wszystkie dzieci i osoby młode powinny dorastać w zdrowym oraz bezpiecznym środowisku;
3. wszystkie dzieci i osoby młode, które zaliczane są do grona osób wrażliwych społecznie, powinny czuć się bezpiecznie i mieć zapewnioną opiekę.

Realizacja powyższych celów ma odbywać się również w ramach innych planów, tj.: *Community Safety Partnership Plan, Substance Misuse Action Plan, Health Social Care and Wellbeing Strategy, Youth Justice Service (YJS) Annual Action Plan, Anglesey and Gwynedd „Talk to Me” Action Plan, Healthy Schools – Wales Network LSCB Business Plan*, a także *Community First Partnership Plans*.

Plan zakładał podjęcie następujących działań: kontynuację realizowanego do tej pory programu poprawy samopoczucia w szkołach, rozwijanie programu poradnictwa szkolnego, rozwijanie strategii antyaliasingowej, podejmowanie działań na rzecz ograniczenia problemu nadużywania substancji niedozwolonych, problemu palenia tytoniu, problemu otyłości, promowanie zdrowia seksualnego, ograniczenie skali przemocy wobec dzieci i osób młodych, zwiększenie wiedzy na temat dostępnych form wsparcia i pomocy, poprawa jakości świadczonych usług, a także wykorzystanie potencjału młodzieży, która dopiero wkracza w dorosłe życie.

O osiągnięciu założonych celów miałyby świadczyć: wzrost liczby młodych ludzi świadomych stanu swego zdrowia psychicznego, zmniejszenie liczby prześladowań w szkołach, wzrost liczby dzieci, których rodzice zdecydowali się skorzystać z pełnego pakietu szczepień, wzrost liczby dzieci i młodych ludzi objętych programem zwiększania wiedzy w zakresie konsekwencji nadużywania alkoholu i substancji niedozwolonych, poprawa kondycji i zdrowia dzieci oraz młodzieży, wzrost liczby szkół i przedszkoli uczestniczących w programie *Zdrowe Szkoły*, a także zmniejszenie liczby dzieci znajdujących się pod opieką instytucji społecznych.

W realizację programu zaangażowane zostały *Parents / Carers, Public Health Wales, North Wales Police, Communities First Partnership, Voluntary Sector, Homelessness Forum, Betsi Cadwalader University Health Board* i *Children and Young Peoples Partnership (TG 3)*, co potwierdza partnerski charakter podejmowanych działań na rzecz ograniczenia przemocy wobec dzieci (*Isle Of Anglesey County Council Children And Young People’s Partnership, 2011*).

Zakończenie

Przemoc wobec dzieci jest dziś jednym z ważniejszych problemów, z jakimi zmagają się współczesna Europa. Stąd też z ogromną satysfakcją przyjąłem propozycję Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę napisania niniejszego artykułu. Bez wątplenia efektywności podejmowanych działań na rzecz ograniczenia skali omawianego problemu sprzyja proces zwiększania świadomości społecznej, co do przyczyn, przejawów i konsekwencji przemocy wobec dzieci w różnych zakątkach świata. Kreśląc perspektywy problemu, jakim jest przemoc wobec dzieci w Polsce, oraz poszukując tzw. dobrych praktyk, powinniśmy zwrócić uwagę również na inne kraje europejskie. W przypadku niniejszego artykułu wybór padł na Walię z przyczyn, o których wspomniano na początku. Zasadniczo wnioski płynące z zaprezentowanego przykładu są dwa.

Pierwszy to taki, że rosnącym problemem wśród dzieci zamieszkujących Walię jest przemoc psychiczna, której przejawy o wiele trudniej dostrzec niż przemocy fizycznej czy wykorzystywania seksualnego. Równocześnie skutki przemocy psychicznej są zdecydowanie poważniejsze i o wiele dotkliwsze niż wszystkich pozostałych rodzajów przemocy.

Drugi wniosek to taki, że skuteczność działań podejmowanych na rzecz ograniczenia problemu przemocy wobec dzieci zależy głównie od zaangażowania i współpracy szerokiego spektrum instytucji i organizacji. Owa współpraca daje realne szanse ograniczenia skali zjawiska przemocy wobec dzieci w Walii. Studium przypadku, takie jak zaprezentowane w niniejszym artykule, stanowi cenne źródło informacji dla praktyków pragnących poszerzyć swoją dotychczasową wiedzę (choćby w zakresie dotyczącym wskaźników stosowanych w Walii) oraz poszukujących nowych, bardziej efektywnych rozwiązań w swojej pracy (lokalne strategie).

E-mail autora: grzegorz.libor@us.edu.pl.

Bibliografia

- All Local Safeguarding Children Boards in Wales (2008). *All Wales Child Protection*.
All Wales Child Protection Procedures Review Group (2011). *Safeguarding Children and Young People Affected by Domestic Abuse*. All Wales Practice Guidance. Pobrane z: [https://www.google.pl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjtrZjBu93VAhUFU1AKHeNNB2YQFggmMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.childreninwales.org.uk%2Fwp-content%2Fuploads%](https://www.google.pl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjtrZjBu93VAhUFU1AKHeNNB2YQFggmMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.childreninwales.org.uk%2Fwp-content%2Fuploads%2F)

- 2F2015%2F09%2FDomestic-Abuse-Protocol-Final-27-04-11-Pdf.pdf&usg=AFQjCNGWYbvQen-o2nEisARN3QbEIWsULQ.
- Bentley, H. i in. (2017). *How safe are our children? The most comprehensive overview of child protection in the UK 2017*. Pobrane z: <https://www.nspcc.org.uk/globalassets/documents/research-reports/how-safe-children-2017-report.pdf>.
- Boardman, B. (1991). *Fuel Poverty: From Cold Homes to Affordable Warmth*. Londyn: Belhaven Press.
- Bradshaw, J., Huby, M. (2013). Water poverty in England and Wales. *The Journal of Poverty and Social Justice*, 21(2), 137–148.
- English, D. (1998). The Extent and Consequences of Child Maltreatment. The Future of Children. *Protecting Children from Abuse and Neglect*, 8(1), 39–53.
- Isle Of Anglesey County Council Children And Young People's Partnership (2011). *Children and Young Peoples Plan 2011–2014*. Pobrane z: <http://www.anglesey.gov.uk/Journals/2012/01/24/children-and-young-peoples-plan-2011---2014.pdf>.
- Lamont, A. (2010). Effects of child abuse and neglect for children and adolescents. National Child Protection Clearinghouse resource sheet. *Australian Institute of Family Studies*. Pobrane z: <https://aifs.gov.au/cfca/publications/effects-child-abuse-and-neglect-children-and-adolescents>.
- Libor, G. (2014). Zjawisko dewolucji władzy i jego charakterystyka na przykładzie Walii: wymiar instytucjonalno-prawny. *Wrocławskie Studia Politologiczne*, 16, 159–169.
- ONS (2016). Table MYE2. Population estimates for UK, England and Wales, Scotland and Northern Ireland, mid-2015. Pobrane z: <https://www.ons.gov.uk/file?uri=/peoplepopulationandcommunity/populationandmigration/populationestimates/datasets/populationestimatesforukenglandandwalesscotlandandnorthernireland/mid2015/ukmye2015.zip>.
- Polish Express (2014). *Poles are the biggest minority in Wales*. Pobrane z: <http://en.polishexpress.co.uk/poles-biggest-minority-wales>.
- Social Services Emergency (2009). *South East Wales. Social Services Emergency Out of Hours Services*. Pobrane z: http://www.monmouthshire.gov.uk/app/uploads/2013/06/Social_Services_in_an_Emergency.pdf.
- Stirling, J., Amaya-Jackson, L. (2008). Understanding the Behavioral and Emotional Consequences of Child Abuse. *Pediatrics*, 122(3), 667–673.
- Toszek, B., Kuźelewska, E. (2012). *Od wizji do rzeczywistości. Dziesięć lat dewolucji w Walii*. Warszawa: ASPRA JR.
- Welsh Government (2014). *Social Services and Well-being (Wales) Act*. Pobrane z: <http://gov.wales/docs/dhss/publications/141117cypen.pdf>.

- Welsh Government (2015). *The Social Services and Well-being Act jest Well-being of Future Generations (Wales) Act*. Pobrane z: <http://gov.wales/topics/people-and-communities/people/future-generations-act/?lang=en>.
- Welsh Government (2016). *Care and support in Wales is changing*. Pobrane z: <http://gov.wales/topics/health/socialcare/act/?lang=en>.
- Welsh Government (2016). *Children looked after at 31 March by local authority and placement type*. Pobrane z: <https://statswales.gov.wales/Catalogue/Health-and-Social-Care/Social-Services/Childrens-Services/Children-Looked-After/childrenlookedafterat31march-by-localauthority-gender-age>.
- Welsh Government (2017). *Local authority child protection registers in Wales, 2016*. Pobrane z: <http://gov.wales/statistics-and-research/local-authority-child-protection-registers/?lang=en>.
- Welsh Government (2017). *Children in need by local authority and category of need*. Pobrane z: <https://statswales.gov.wales/Catalogue/Health-and-Social-Care/Social-Services/Childrens-Services/Children-in-Need/childreninneed-by-localauthority-categoryofneed>.
- Wójcik, S. (2012). Przemoc fizyczna wobec dzieci. *Dziecko Krzywdzone, Teoria, badania, praktyka*, 11(2), 7–28.

Child abuse – a case study of Welsh children

*The purpose of this article is to discuss the issue of child abuse on the example of Wales, whose choice as a *matière à penser* was no accidental and was due to the uniqueness of Welsh society against other European societies. This uniqueness is primarily due to a phenomenon which in the literature of the subject is defined as devolution of power, which consists in the delegation of powers from the central government to regional or local level. It is assumed that devolution allows for more effective coping with social problems such as child abuse. It represents an example of the benefits of implementing the subsidiarity principle on a social and political basis.*

The article begins with a theoretical introduction to the issue and then presents the most important data concerning child abuse in Wales as well as the key legislative acts. The article ends with the presentation of selected examples of activities undertaken by local government units.

KEYWORDS:

WALES, DEVOLUTION, WELSH GOVERNMENT POLICY, ABUSE, CHILD

Cytowanie:

Libor, G. (2017). Przemoc wobec dzieci – studium przypadku dzieci walijskich. *Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, 16(4).

Artykuł jest dostępny na licencji *Creative Commons Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska*.